

To: 5.1.2l Functionele emailadressen [redacted]@minvws.nl]
From: 5.1.2e [redacted]
Sent: Mon 11/22/2021 12:09:39 PM
Subject: RIVM Gedragsunit Memo draagvlak, vertrouwen en belang ervarenrechtvaardigheid
Received: Mon 11/22/2021 12:09:43 PM
[2021-11-22 Memo draagvlak vertrouwen en belang ervarenrechtvaardigheid.pdf](#)

Beate collega's,

Ik zal dit ook op VWS-net plaatsen. Hierbij de nieuwste resultaten van (Corona) RIVM gedragsunit over het vertrouwen in en draagvlak voor Corona beleid. We zagen afgelopen dagen in de media al meerdere pleidooien om het waarom achter het Corona beleid nog meer uit te leggen. Dat belang wordt hier ook onderstreept. Hieronder de belangrijkste conclusie en aanbevelingen voor communicatie.

Conclusie

Het vertrouwen in het coronabeleid en de ervaren rechtvaardigheid zijn fors gedaald tijdens de pandemie. Dit lijkt mede het gevolg van bepaalde beleidskeuzes, de (communicatie over) de onderbouwing en logica van het beleid, en de perceptie van ongelijke verdeling van lasten.

Hoewel er geen beleidskeuzes mogelijk lijken waar iedereen tevreden mee is, lijken de volgende punten van belang voor de ervaren rechtvaardigheid van beleid, en dus draagvlak en vertrouwen:

1. Perspectieven en expertise van burgers, organisaties en experts in de brede zin aan de voorkant meenemen in een transparant proces van beleidsvorming en communicatie daarover.
2. Maatregelen die onevenredig één groep treffen dan wel negatieve (langetermijn) effecten opleveren waar mogelijk vermijden; en beleid maken om de negatieve impact te dempen.
3. Voorkomen van te snelle versoepelingen en beleid weer terug moeten draaien.
4. De onderbouwing van beleidskeuzes en dilemma's helder en transparant uitleggen.

Aanbevelingen voor communicatie

- Zorg voor een eerlijk proces, en leg dit ook uit
- Biedt erkenning aan alle groepen
- Wees zeer terughoudend met impliciete dwang
- Communiceer inclusief, vermijd het frame van tweedeling

Kernbevindingen

Het aandeel deelnemers aan het gedragsonderzoek van het RIVM en de GGD'en dat positief oordeel over het coronabeleid daalde sinds het begin van de pandemie van ongeveer 70% naar 25%. Het draagvlak voor de maatregelen is minder gedaald: de kleinste daling voor hygiëne-adviezen, de grootste voor sociale beperkingen. Ook de ervaren rechtvaardigheid van het beleid is gedaald: van ongeveer 80% naar ongeveer 50%. Sterke schommelingen in vertrouwen en rechtvaardigheid waren zichtbaar rondom de 'discopiek' begin van de zomer van 2021: een flinke toename vóór dit moment werd gevolgd door een nog grotere daling daarna.

Er zijn duidelijke verschillen binnen de Nederlandse bevolking. Deze is op te delen in vier groepen:

1. Groep 1 bestaat uit burgers die die veel vertrouwen hebben in de overheid en voorstander is van meer maatregelen zodra dat nodig wordt geacht (10-20% van de bevolking).
2. Groep 2 bestaat uit burgers die onder voorwaarden meer maatregelen accepteren. Deze groep van ongeveer 35-45% vertrouwt met een zekere gezagsgetrouwheid het Nederlandse overheidsbeleid en heeft een hoge acceptatie van het coronabeleid.
3. Groep 3 bestaat uit burgers die twijfelen over het coronabeleid en in beperkte mate accepteren. Een deel heeft zich nog niet laten vaccineren. Zij maken hierbij een meer individuele afweging. Deze groep bestaat naar schatting ongeveer 30-40% van de bevolking.
4. Groep 4 bestaat uit ongeveer 5-15% van de bevolking met zeer weinig vertrouwen in het overheidsbeleid, en fel gekant tegen maatregelen ongeacht de epidemiologische situatie.

Deze groepen verschillen naast draagvlak voor maatregelen en vertrouwen in beleid, ook in de mate waarin zij aangeven dat de maatregelen impact hebben op hun dagelijkse leven, hoe makkelijk het voor ze is maatregelen na te leven, en in of ze zich hebben laten vaccineren.

Rechtvaardigheid

Draagvlak en vertrouwen zijn hoger als beleid als rechtvaardig wordt ervaren. De kans dat burgers het beleid als rechtvaardig waarnemen en ervaren, wordt groter als zij:

- vinden dat de processen van besluitvorming kwalitatief goed onderbouwd zijn en transparant plaatsvinden (procedurele rechtvaardigheid);
- het gevoel hebben dat de maatschappelijke rechten en middelen – of lusten en lasten - eerlijk worden verdeeld (distributieve rechtvaardigheid).

Zowel de literatuur als analyses van de [RIVM Corona Gedragsunit](#) laten zien dat procedurele rechtvaardigheid van groter belang is voor draagvlak en vertrouwen dan distributieve rechtvaardigheid. Mensen vinden het vaak belangrijker om op een eerlijke en respectvolle manier behandeld te worden, dan (altijd) de voor hen meest gunstige uitkomst te krijgen. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat maatregelen die onevenredig één groep treffen of negatieve langetermijneffecten hebben (zoals schoolsluitingen, horeca helemaal dicht), op het minste draagvlak kunnen rekenen.

Hartelijke groet,

5.1.2e